

๑๑. กลหวิวาทสุตต^๑

- [๘๖๘] กุโตปหูตา กลหา วิวาทา
 ปรีเทวโสกา สหมจจฺรา จ
 มานาติมานา สหเปสฺสุณา จ
 กุโตปหูตา เต ตทิงฺฆม พุรุหิ. (๑)
- [๘๖๙] ปียปฺปหูตา กลหา วิวาทา
 ปรีเทวโสกา สหมจจฺรา จ
 มานาติมานา สหเปสฺสุณา จ
 มจฺเจรยฺยุตฺตา กลหา วิวาทา
 วิวาทชาเตสฺสุ จ เปสฺสุณานิ. (๒)
- [๘๗๐] ปียา สฺสุ โลกสฺสุมี กุโตนิทานา
 เย จาปี^๓ โลภา วิจฺรณฺติ โลเก
 อาสา จ นิฏฺฐา จ กุโตนิทานา
 เย สมฺปรายาย นรฺสฺส โหณฺติ. (๓)
- [๘๗๑] ฉนฺทานิทานานิ ปียานิ โลเก
 เย จาปี^๒ โลภา วิจฺรณฺติ โลเก
 อาสา จ นิฏฺฐา จ อิตฺตนิทานา
 เย สมฺปรายาย นรฺสฺส โหณฺติ. (๔)
- [๘๗๒] ฉนฺโท นฺุ โลกสฺสุมี กุโตนิทานา
 วินิจฺฉยา จาปี^๒ กุโตปหูตา
 โกโร โมสฺวชฺชยฺจ กถฺงฺกถา จ
 เย วาปี ฐมฺมา สมณฺณ วุตฺตา. (๕)
- [๘๗๓] สาคฺ์ อสฺตณฺติ ยมาหุ โลเก
 ตมฺปฺนิตฺสฺสาย ปโหติ ฉนฺโท

^๑ พระไตรปิฎกบาลีฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย สุตตนีบาต

^๒-๑ ปียา นฺุ, ม. ปียสฺสุ

^๓ ก.ส.อ. วาปี

- รูปเสฏฐิ ทิสฺวา วิภวํ ภวญจ
 วินิจฺฉยํ กุรุเต^๔ ชนฺตฺว โลก. (๖)
- [๘๗๕] โภโธ โมสวชฺชญจ กถฺงกถา จ
 เอเตปิ ฆมฺมา ทวยเมว สนฺเต
 กถฺงกถิ ญฺญาณปถาย สิกฺขเ
 ญฺตฺวา ปวุตฺตา สมณฺณ ฆมฺมา. (๗)
- [๘๗๖] สาคํ อสาคญจ กุโตนิทานา
 กิสฺมี อสนฺเต น ภวานฺติ เหเต
 วิภวํ ภวญจาปี ยเมตมตฺถํ
 เอตมฺเม ปพฺรุหิ ยโตนิทานํ. (๘)
- [๘๗๗] ผสฺสนิทานํ สาคํ อสาคํ
 ผสฺเส อสนฺเต น ภวานฺติ เหเต
 วิภวํ ภวญจาปี ยเมตมตฺถํ
 เอตมฺเต ปพฺรุหิ อโตนิทานํ. (๙)
- [๘๗๘] ผสฺโส นฺ โลกสฺมี กุโตนิทาโน
 ปริกฺคหา วาปี^๕ กุโตปฺหุตฺตา
 กิสฺมี อสนฺเต น มมตฺตมตฺถิ
 กิสฺมี วิภูเต น ผสฺสนฺติ ผสฺสา. (๑๐)
- [๘๗๙] นามญจ รูปญจ ปฏิจฺจ ผสฺโส
 อิจฺฉานิทานานิ ปริกฺคหานิ
 อิจฺฉาย สนฺตฺยา น มมตฺตมตฺถิ
 รูปे วิภูเต น ผสฺสนฺติ ผสฺสา. (๑๑)
- [๘๘๐] กถํสเมตฺตสฺส วิโภติ รูปํ
 สฺขํ ‘ทุกฺขํ วาปี^๖’ กถํ วิโภติ
 เอตมฺเม ปพฺรุหิ ยถา วิโภติ

^๔ ฉ. กุพฺพติ

^๕ ฉ.ม. จาปี

^๖ - ๒ ฉ.ม. พุขญจาปี

[๘๘๑]	ตํ ธานียาม ^๗ อิติ เม มโน อหุ. น สยลสยลณี น วิสยลสยลณี โนปี อสยลณี น วิภุตสยลณี เอวํสเมตสส วิโกติ รูป สยลนันทานา หิ ปปยจสงฆา.	(๑๒)
[๘๘๒]	ยนตํ อปฺจุณิมฺห อกิตฺตยิ โน อณฺณนตํ ปฺจุณาม ตทิงฆ พุรุหิ เอตฺตาวตคฺคํ นุ ^๘ วทนฺติ เหเก ยกฺขสฺส สุทฺธิ อិธ ปณฺฑิตาเส อุทาหุ อณฺณมฺปิ วทนฺติ เอตฺโต.	(๑๓)
[๘๘๓]	เอตฺตาวตคฺคมฺปิ วทนฺติ เหเก ยกฺขสฺส สุทฺธิ อิธ ปณฺฑิตาเส เตสํ ปเนเก ^๙ สมยํ วทนฺติ อนุปาทิสเส กุสลา วทานา.	(๑๔)
[๘๘๔]	เอเต จ ฉตฺวา อฺปนฺนิสฺสิตาติ ฉตฺวา มุนิ นิสฺสเย โส วมิสฺสี ฉตฺวา วมุตฺโต น วิวาทเมติ ภวาภวาย น สเมติ ธีโรติ.	(๑๕)
	กลหวิวาทสุตฺตํ เอกาทสมํ.	(๑๖)

๑๑. กลหวิวาทสุตฺร^{๑๐}
 ว่าด้วยกาละและการวิวาท

(พระพุทธชนรมิตทูลถามดังนี้)

[๘๖๘] การทะเลาะ การวิวาท ความคร่ำครวญ
 ความเศร้า โศก ความตระหนี่ ความถือตัว

^๗ ฉ. ธานียามาติ

^๘ ส.ก. โน

^๙ ก. ปุเนเก

^{๑๐} พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ความคูหมั่น และวาจาส่อเสียด มีมาจากไหน
 กิเลสเหล่านั้นมีมาจากไหน
 ขอเชิญพระองค์โปรดตรัสบอกเหตุนั้น

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๗๐] การทะเลาะ การวิวาท ความคร่ำครวญ
 ความเศร้า โศก ความตระหนี่ ความถือตัว
 ความคูหมั่น และวาจาส่อเสียด มีมาจากสิ่งเป็นที่รัก
 การทะเลาะ การวิวาท ประกอบในความตระหนี่
 มีมาจากสิ่งเป็นที่รัก
 เมื่อการวิวาทเกิดขึ้นแล้ว ก็มีวาจาส่อเสียดเกิดขึ้น

(พระพุทธนรมิตทูลถามดังนี้)

[๘๗๑] สิ่งเป็นที่รักในโลกมีอะไรเป็นต้นเหตุ
 และชนเหล่าใดท่องเที่ยวไปในโลกเพราะความโลภ
 ความโลภของชนเหล่านั้น มีอะไรเป็นต้นเหตุ
 ความหวังและความสำเร็จหวังใด จะมีแก่นรชนในภพหน้า
 ความหวังและความสำเร็จหวังนั้น มีอะไรเป็นต้นเหตุ

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๗๒] สิ่งเป็นที่รักในโลกมีความพอใจเป็นต้นเหตุ
 และชนเหล่าใดท่องเที่ยวไปในโลกเพราะความโลภ
 ความโลภของชนเหล่านั้นมีความพอใจเป็นต้นเหตุ
 ความหวังและความสำเร็จหวังใด จะมีแก่นรชนในภพหน้า
 ความหวังและความสำเร็จหวังของนรชนนั้น
 มีความพอใจนี้เป็นต้นเหตุ

(พระพุทธนรมิตทูลถามดังนี้)

[๘๗๓] ฉันทะในโลกมีต้นเหตุมาจากไหน
 และความตัดสินใจมีมาจากไหน
 อนึ่ง ความโกรธ ความเป็นคนพุดเท็จ
 และความสงสัย มีมาจากอะไร
 และกรรมเหล่าใดพระสมณะตรัสไว้แล้ว
 กรรมเหล่านั้นมีมาจากอะไร

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๗๔] ชนทั้งหลายในโลกพุดถึงสิ่งใดว่า น่าดีใจ น่าเสียใจ

ฉันทะก็จะมิขึ้นเพราะอาศัยสิ่งนั้น
 ชนในโลกมองเห็นความเลื่อมและความเจริญในรูปทั้งหลายแล้ว
 ย่อมทำการตัดสติใจ

[๘๗๕] ธรรมเหล่านี้ คือ ความโกรธ
 ความเป็นคนพูดเท็จ และความสงสัย
 ย่อมมีในเมื่อความดีใจและความเสียใจทั้งสองมีอยู่
 บุคคลผู้มีสงสัยพึงศึกษาเพื่อทางแห่งญาณ
 และธรรมเหล่านี้พระสมณะทรงทราบแล้วตรัสไว้
 ธรรมเหล่านั้น เมื่อความดีใจและความเสียใจทั้งสองมีอยู่ก็มีมา
 (พระพุทธนรมิตทุกถามดังนี้)

[๘๗๖] ความดีใจและความเสียใจมีต้นเหตุมาจากไหน
 เมื่ออะไรไม่มี ความดีใจและความเสียใจเหล่านั้นจึงไม่มี
 ขอพระองค์จงตรัสบอกเรื่องความไม่มีและความมีว่า
 มีต้นเหตุมาจากสิ่งใดแก่ข้าพระองค์

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๗๗] ความดีใจและความเสียใจมีต้นเหตุมาจากผัสสะ
 เมื่อผัสสะไม่มี ความดีใจและความเสียใจเหล่านี้จึงไม่มี
 เราขอบอกเรื่องคือความไม่มีและความมีนี้ว่า
 มีต้นเหตุมาจากผัสสะแก่เธอ

(พระพุทธนรมิตทุกถามดังนี้)

[๘๗๘] ผัสสะในโลกมีต้นเหตุมาจากไหน
 และความยึดถือมีมาจากไหน
 เมื่ออะไรไม่มี ความยึดถือว่าเป็นของเราจึงไม่มี
 เมื่ออะไรไม่มี ผัสสะจึงไม่ถูกต้อง

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๗๙] เพราะอาศัยนามและรูป ผัสสะจึงเกิดขึ้น
 ความยึดถือมีต้นเหตุมาจากความปรารถนา
 เมื่อความปรารถนาไม่มี ความยึดถือว่าเป็นของเราจึงไม่มี
 เมื่อรูปไม่มี ผัสสะจึงไม่ถูกต้อง

(พระพุทธนรมิตทุกถามดังนี้)

[๘๘๐] เมื่อบุคคลดำเนินอย่างไร รูปจึงไม่มี
 สุขและทุกข์จะไม่มีได้อย่างไร

สุขและทุกข์ย่อมไม่มีโดยวิธีการใด
 ขอพระองค์โปรดตรัสบอกวิธีการนั้นแก่ข้าพระองค์
 ข้าพระองค์มีความตั้งใจว่า จะรู้วิธีการนั้น

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๘๑] บุคคลไม่เป็นผู้มีสัญญาโดยสัญญาปกติ
 ไม่เป็นผู้มีสัญญาโดยสัญญาผิดปกติ
 เป็นผู้ไม่มีสัญญาก็มิใช่ ปราศจากสัญญาก็มิใช่
 เมื่อบุคคลดำเนินอย่างนี้ รูปจึงไม่มี
 เพราะส่วนแห่งธรรมเป็นเครื่องเน้นข้ามีต้นเหตุมาจากสัญญา

(พระพุทธนเรนทรทูลถามดังนี้)

[๘๘๒] ข้าพระองค์ได้ทูลถามธรรมใดแล้ว
 พระองค์ก็ได้ตรัสตอบธรรมนั้นแก่ข้าพระองค์แล้ว
 ข้าพระองค์ขอทูลถามธรรมอื่นอีก
 ขอเชิญพระองค์โปรดตรัสบอกธรรมนั้นด้วยเถิด
 สมณพราหมณ์บางพวกอ้างตนว่าเป็นบัณฑิตในโลกนี้
 พากันกล่าวความหมจดจของยักษ
 ด้วยอรูปสมาบัตินั้นหรือหนอว่า เป็นธรรมอันเลิศ
 หรือว่าสมณพราหมณ์บางพวก กล่าวถึงความหมจดจอย่างอื่นว่า
 เยี่ยมกว่าอรูปสมาบัตินี้

(พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้)

[๘๘๓] สมณพราหมณ์บางพวกอ้างตนว่า เป็นบัณฑิตในโลกนี้
 พากันกล่าวความหมจดจของยักษ
 ด้วยอรูปสมาบัตินั้นว่า เป็นธรรมอันเลิศ
 บรรดาสมณพราหมณ์เหล่านั้น
 สมณพราหมณ์อีกพวกหนึ่งก็อ้างตนว่า เป็นผู้ฉลาด
 พากันกล่าวความสงบในความไม่มีอะไรเหลือ

[๘๘๔] มุนีผู้มีปัญญาเครื่องพิจารณานั้น รู้จักสมณพราหมณ์
 ผู้เป็นเจ้าลัทธิตเหล่านั้นว่า เป็นผู้เข้าไปอาศัยทัญญู
 และรู้จักทัญญูเป็นที่อาศัย
 นักปราชญ์ครั้นรู้จักแล้ว ก็หลุดพ้นไม่ถึงการวิวาท
 ไม่กลับมาในภพน้อยภพใหญ่